

“... ”

III- ANAYASAYA AYKIRILIK SORUNU

Kanun’un itiraz konusu kuralı içeren 5. maddesinin 3. fıkrasında Asliye ticaret mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Konusu parayla ölçülebilen uyuşmazlıklarda dava değeri üç yüz bin Türk lirasının üzerinde olan dava ve işler ile dava değerine bakılmaksızın; İflas,iflasın kaldırılması, iflasın kapatılması, konkordato ve yeniden yapılandırmadan kaynaklanan iş ve davalara; 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda hâkimin kesin olarak karara bağlayacağı işler ile davalara; Şirketler ve kooperatifler hukukundan kaynaklanan genel kurul kararlarının iptali ve butlanına ilişkin davalara, yönetim organları ve denetim organları aleyhine açılacak sorumluluk davalarına, organların azline ve geçici organ atanmasına ilişkin davalara, fesih, infisah ve tasfiyeye yönelik davalara; 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa ve 21/6/2001 tarihli ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununa göre yapılan tahkim yargılamasında; tahkim şartına ilişkin itirazlara,hakemlerin seçimi ve reddine yönelik davalar ile yabancı hakem kararlarının tanıma ve tenfizine yönelik davalara ilişkin tüm yargılama safhalarının bir başkan ve iki üye ile toplanacak heyetçe yürütölüp sonuçlandırılacağı, bu fıkarda belirtilen dava ve işler dışında kalan uyuşmazlıkların mahkeme hâkimlerinden biri tarafından görölüp ve karara bağlanacağı öngörülmektedir. İtiraz konusu kural söz konusu bentte yer alan “kurulan yerlerde bu mahkemelerde” ibaresidir.

Anayasa’nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de “hukuki güvenlik” ilkesidir. Bu ilke; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Bu bağlamda açılan bir davaya farklı yargı çevrelerinde farklı sayılarda hakimlerin yetkili ve görevli kılınması; kamunun devlete güven duygusunu, beraberinde de hukuki güvenlik ilkesini zedelemektedir.

Anayasa’nın 10. maddesinde “Madde 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...) kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” denilerek eşitliğe vurgu yapılmıştır. Bu ilke AİHS’nin 14. maddesinde ayrımcılık yasağı olarak düzenlenmiştir. “Madde 14- Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

Anayasa’nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilkeyle eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı; aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı

işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişiler arasında ayırım yapılmasını ve kişilere ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.(Anayasa Mahkemesinin 2019/99 E.-2019/83 K. sayılı kararı) Bu kapsamda aynı miktar ve nitelikteki ticari uyuşmazlığa heyet halinde bakan Ticaret Mahkemesi ile tek hakimli bakan Asliye Hukuk Mahkemesi’nde (Ticaret Mahkemesi Sıfatıyla) dava açan davacılar arasında eşitsiz bir fark oluşmakta, iddia ve savunma tartışılıp irdelenememekte, vicdani ve ağır yükümlülük içeren bir dava bölgeler arası farklılıkla tek hakimce çözümlenmek zorunda kalmaktadır. Tamamen aynı hukuksal durumda olanlar farklı kurallara bağlı tutulmaktadır. Bu husus kanun önünde eşitlik ve ayrımcılık yasağı ilkelerine aykırıdır.

Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında “Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme hakkı ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. AİHS’nin 6. maddesi ışığında yer edinen bu düzenleme ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Kişiler açısından bir hak olarak ortaya çıkan adil yargılanma, adaletin geciktirilmemesi ile muhakemenin etkin ve isabetli olarak yürütülmesini de içermektedir. Bu bağlamda hukuk devletinin en temel görevlerinden birisinin uyuşmazlıkları adil yargılanma hakkına uygun biçimde ve süratle çözmektir. Bu madde kapsamında tüm bireyler uyuşmazlığının heyet halinde çözüme kavuşturulmasını isteme hakkına sahip olup, mevcut düzenleme bu hakkı engeller niteliktedir.

Anayasanın 37. maddesinde “Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.” denilerek kanuni hakim güvencesi ilkesi düzenlenmiştir.

Kanunun asliye ticaret mahkemesinde heyetle görülüp sonuçlandırılacak şekilde düzenlediği davalarda; o yerde asliye ticaret mahkemesi kurulmadığı için tek hakimce yargılama yapılması Anayasa ile getirilen kanuni hakim güvencesi ilkesine aykırıdır.

Anayasa’nın 141. maddesinin son fıkrasında “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.” denilmiş ve “usul ekonomisi” olarak da adlandırılan bu ilkeyle yargılama maliyetinin en düşük şekilde olmasının ve bu sürecin mümkün olan en hızlı yöntemlerle gerçekleştirilmesinin yargının görevlerinden olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda hukuk sisteminin ve özellikle yargılama usulünün yargılamaların makul süre içinde bitirilmesini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi ve bu düzenlemelerde davaların uzamasına yol açacak usul kurallarına yer verilmemesi makul sürede yargılanma ilkesinin bir gereğidir.

Bu bağlamda bahsi geçen “kurulan yerlerde bu mahkemelerde” ibaresinin davaların uzamasını ve mahkemelerin iş yükünün çoğalmasını engellemeye yönelik kamu yararı

amacıyla öngörülen adil yargılanma hakkını, adalet duygusunu zedeleyen ve demokratik toplum düzeninin gerekleri ile çelişen bir yönü bulunmakla birlikte davaların kısa sürede sonuçlandırılmasını öngören Anayasa'nın 141. maddesine aykırı bir yönü de bulunmaktadır.

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda açıklanan nedenlerle; 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 5. maddesinin 3. fıkrasının özellikle "KURULAN YERLERDE BU MAHKEMELERDE" ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 36., 37. ve 141. maddelerine aykırı olduğunun tespiti ile iptaline karar verilmesine arz olunur."